

(איכה ג' לח) מפי עליון לא תצא הרעות והטוב. ואם קדם דאתין לעלמא, אתגזר עליהו למיהוי צדיקים או רשעים או בינוניים, לא הוה עתיד למיהוי לון אגרא ועונשא, ולא הוה ליה לנביא למימר לון (מפי עליון לא תצא הרעות והטוב, ולא הוה לון למארי) מתניתין למימר, הפל בידי שמים חוץ מיראת שמים.

אמר רבי שמעון שאלתא דא עמיקא, ואפליגו בה קדמאי, וסגי אין כשלו בה. בגין דלא מטו לעומקא דרזא. על נביא אתמר האי קרא, (ירמיה א' ה) בטרם אצרך בפטן ידעתיך. ורזא דא הפל צפוי, והרשות נתונה, הא מלין אלין סתימין, ולא אתגליין אלא במאי דאוקמוה רבנן, מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה. מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה.

מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, או ליפנא מהכא דקדם דאתיא לעולם, צלי בגינה ושווי מחשבתה ביה בשעתא דזווגא, ובגין דא כתיב בטרם אצרך וכו' ובטרם וגו'. חד על דצלי בגינה קדם דאתא לעלמא. בגין דשווי מחשבתה ביה קדם יצירתה בפטן בשעתא דזווגא. ובגין דא בטרם אצרך בפטן ידעתיך ובטרם תצא מרחם וגו'. ובגין דאקדימת ליה בצלותא ובמחשבתה קדם יצירתה וקדם דנפק מרחם אמה איהו מנבא עתידות קדם דייתון לעלמא.

בר שפן קודשא בריך הוא דיידע כל דרין קדם דייתון לעלמא. דקדם דייתי כל בר נש לעלמא, קדם יצירתה מלאך ממנה על ההיא טפה, וקודשא בריך הוא גזיר עליה אם יהיה נביא או חכם או בעל מקרא ומשנה, או מארי הטפה ההיא, והקדוש ברוך הוא גזר עליו אם יהיה נביא

(ויעתה ישראל וגו', כי אם ליראה), ובפסוק אחר כתוב (איוב ג') מפי עליון לא תצא הרעות והטוב. ואם קדם שבאו לעולם נגזר עליהם להיות צדיקים או רשעים או בינוניים, לא היה עתיד להיות להם שכר וענש, ולא היה לנביא לומר להם (מפי עליון לא תצא הרעות והטוב, ולא היה להם לבטל) משניות לומר הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים.

אמר רבי שמעון, השאלה הזו עמקה, ונחלקו בה הקדמונים, ורבים כשלו בה, משום שלא הגיעו לעמק הסוד. על הנביא נאמר הפסוק הזה (ירמיה א') בטרם אצרך בפטן ידעתיך. וזה סוד הפל צפוי והרשות נתונה. הרי הדברים הללו סתומים, ולא מתגלים אלא במה שבארו רבותינו, מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה.

מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה - למדנו מפאן, שקדם שבא לעולם הוא מתפלל בשבילו, ושם בו מחשבתו בשעת הזווג, ומשום כך כתוב בטרם אצרך בפטן ידעתיך וכו' ובטרם וגו'. אחד על שהתפלל בשבילו קדם שבא לעולם, משום ששם בו מחשבתו קדם יצירתו בפטן בשעת הזווג, ומשום זה בטרם אצרך בפטן ידעתיך ובטרם תצא מרחם וגו'. ומשום שהקדימה אותו בתפלה ובמחשבתו קדם יצירתו וקדם שיצא מרחם אמו, הוא מנבא עתידות קדם שיבאו לעולם.

בר שפן הקדוש ברוך הוא שידע כל הדורות קדם שיבאו לעולם. שקדם שיבא כל בן אדם לעולם, קדם יצירתו מלאך המנה על או חכם או בעל מקרא ומשנה או

בעל רוח הקדש או בעל בת קול, שבת הקול מתנהגת בדבור שלו, ויאמר הלכה כפלוגי, או אם יהיה טפש. אבל רשע וצדיק לא גזר. אף על גב דאבוי עבד ליה במחשבה רעה, דעביד ביה מעשה דעביד ליה בנדה או בעריות, או בגויה או בזונה או בשפחה.

אף על גב שהקדוש ברוך הוא יודע שהוא בן רשע או ממזר קדם יצירתו, לא צוה הקדוש ברוך הוא על אביו לעשותו בעריות או בנדות, שהרי צוה בו בתורה על העריות ועל הנדות, זהו שכתוב ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב.

וזה הוא שנאמר מהנביא, מפי עליון לא תצא הרעות והטוב. מה זה הרעות והטוב? אלא כף הקדוש ברוך הוא לא גזר עליו שיהיה צדיק וטוב, אלא קדם יצירתו הוא ידע את מחשבת אביו, והקדוש ברוך הוא מצרף מחשבה טובה למעשה. זה הוא כל אחד בפרט.

ומשום זה הפל צפוי במחשבה, שהקדוש ברוך הוא יודע את מחשבתו הרעה, והרשות נתונה לאדם במעשה. ואדם חטא במחשבה ובמעשה, וגרם לעולם שנדבקו בעץ של טוב ורע, והוא חזר בתשובה ודבק בעץ החיים. ומשום שכל הדורות תלויים בו, והתורה שנתן לו, נתן למשה ולכל ישראל. וכל הדורות הראה לו הקדוש ברוך הוא דוד דור ופרנסיו, דור דור ומנהיגיו.

ומנן לנו שהקדוש ברוך הוא נתן לו תורה? זהו שכתוב אז ראיה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם. אפלו השדים והמזיקים יצאו ממנו, וזהו פקד עון אבות על בנים - אלו שמעשה

רוח הקדש, או מארי בת קול, דאתנהיג בת קול במלולא דילה, ויימא הלכה כפלוגי. או אם יהיה טפש, אבל רשע וצדיק לא קא גזר. אף על גב דאבוי עבד ליה במחשבה רעה, דעביד ביה מעשה דעביד ליה בנדה או בעריות, או בגויה או בזונה או בשפחה.

אף על גב דקודשא בריך הוא ידע דהוי בן רשע או ממזר קדם יצירתה, לא מני קודשא בריך הוא על אבוי למעבד ליה בעריות או בנדות, דהא מני ביה באורייתא על הנדות ועל העריות. הדא הוא דכתיב (ויקרא יח יט) ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב.

והאי איהו דאמר נביא מפי עליון לא תצא הרעות והטוב. מאי הרעות והטוב, אלא הכי קודשא בריך הוא לא גזר עלה דיהא צדיק וטוב. אלא קדם יצירתה הוא ידע מחשבה דאבוי. וקודשא בריך הוא מחשבה טובה מצרפה למעשה. האי איהו כל חד בפרט.

ובגין דא הפל צפוי במחשבה. וקודשא בריך הוא ידע מחשבתה בישא. והרשות נתונה ליה לאדם במעשה. ואדם חב במחשבה ובעובדא, וגרם לעלמא דאתדבקו באילנא דטוב ורע, ואיהו חזר בתשובתא ואתדבק באילנא דחיי.

ובגין דכל דרין ביה תלין, ואורייתא דיהב ליה, יהב למשה וכל ישראל וכל דרין אחזי ליה קודשא בריך הוא דור דור ופרנסיו, דור דור ומנהיגיו.

ומנא לן דקודשא בריך הוא יהב ליה אורייתא, הדא הוא דכתיב (איוב כח ז) אז ראיה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם. אפלו שדין ומזיקין דנפקו מנה. והאי איהו (דברים כד טז) פקד

עוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים. אֵלִין דְּמַעֲשֵׂה אָבוֹהוֹן בִּידִיהוֹן. (שמות כ ה) וְלֹא יוֹמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים וּבָנִים לֹא יוֹמְתוּ עַל אָבוֹת, אֵלִין דְּעוֹבְדָא דְאָבוֹהוֹן לָאוּ בִידִיהוֹן.

וְלֹא עוֹד אֵלָא דְלֹא אָמַר דְּאַחֲזִי לִיה קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְאָדָם, וְלֹא לְאַבְרָהָם, וְלֹא לְשׁוֹם נָבִיא, אֵלָא דּוֹר דּוֹר וְדוֹרְשׁוֹ וְכוּ', וְלֹא אָמַר דְּאַחֲזִי לִיה צְדִיקִים אוֹ רְשָׁעִים אוֹ בִינוּנִיִּים, וְלֹא דְגָזַר עֲלֵיהוּ לְמַהְיִי צְדִיקִים אוֹ בִינוּנִיִּים אוֹ רְשָׁעִים. אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי בְּתַר דְּאַחֲזִי לִיה דְּרָא דְרָא וּפְרָנְסִיה, דְּרָא דְרָא וּמִנְהִיגִיה וְדָאִי אֲשַׁתְּמוּדַע בְּהוֹן אִי אֲנוּן צְדִיקִים אוֹ (דף קמב ע"א) רְשָׁעִים אוֹ בִינוּנִיִּים. אָמַר לִיה הָכִי אִיהוּ וְדָאִי, אָבֵל רְזָא דְמִלָּה עֲמָק (דברים כט כח) הַנִּסְתָּרוֹת לֵה' אֱלֹהֵינוּ.

אֲדַהֲבִי הֵהוּא סָבָא עֲלָאָה אֲזִדְמָן לְגַבְיָהּ וְאָמַר לוֹן, בְּמֵאִי עֲסִיקְתּוּ סָחוּ לִיה עוֹבְדָא. אָמַר לוֹן וְדָאִי אוֹרִיתָא אֲתַבְרִיאֲת תְּרִי אֲלִפִּי שְׁנִין קָדָם דְּאֲתַבְרִי עֲלֵמָא, וּבִה אֲחֲזִי לְאָדָם הֲרֵאשׁוֹן דּוֹר דּוֹר וְדוֹרְשׁוֹ וְכוּ', וּבִה אֲחֲזִי לְאַבְרָהָם אוֹף הָכִי. מֵאִי דְכָתִיב בִּיה. וּבְגִין דָּא (בראשית כו ה) וַיִּשְׁמַר מִשְׁמַרְתִּי מִצּוֹתִי חֻקּוֹתַי וְתוֹרָתִי. וּבִה נִמְלֵךְ קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וּבְרָא עֲלֵמָא.

וַנִּשְׁמַתְהוֹן דְּצְדִיקָא אוֹף הָכִי נִמְלֵךְ בְּהוֹן קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וּבְרָא עֲלֵמָא. הָדָא הוּא דְכָתִיב בְּרֵאשִׁית, וְאִין רֵאשִׁית אֵלָא תוֹרָה. וְאִין רֵאשִׁית אֵלָא נִשְׁמָה. וְאִין רֵאשִׁית טַפְלָה לְנִשְׁמָה, בְּגִין דְּשַׁבַּת שְׁקִיל כְּנָגֵד כָּל הַתּוֹרָה כָּלָה, וּמִחֻלְלִין לִיה בְּגִין נִשְׁמָתָא דְּבַר נֶשֶׁךְ דְּלֹא תַפּוּק מִנָּה קָדָם זְמַנָּה.

וְאִיהִי נִשְׁמָתָא דָּא נְבוֹאוֹת בִּיה נְבָרָא עֲלֵמָא, וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא שְׁלַח לִיה בְּכָל דְּרָא וְדָרָא לְאַגְנָא עֲלוּי וְלִמְסַבֵּל

אָבוֹתֵיהֶם בִּידִיהֶם. וְלֹא יוֹמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים, וּבָנִים לֹא יוֹמְתוּ עַל אָבוֹת - אֵלֹו שְׁמַעֲשֵׂה אָבוֹתָם לֹא בִידִיהֶם.

וְלֹא עוֹד, אֵלָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא אָמַר שֶׁהָרָאָה לְאָדָם, וְלֹא לְאַבְרָהָם, וְלֹא לְשׁוֹם נָבִיא, אֵלָא דּוֹר דּוֹר וְדוֹרְשָׁיו וְכוּ'. וְלֹא אָמַר שֶׁהָרָאָה לוֹ צְדִיקִים אוֹ רְשָׁעִים אוֹ בִינוּנִיִּים, וְלֹא שֶׁגָזַר עֲלֵיהֶם לְהִיּוֹת צְדִיקִים אוֹ בִינוּנִיִּים אוֹ רְשָׁעִים. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, אַחֵר שֶׁהָרָאָה לוֹ דּוֹר דּוֹר וּפְרָנְסִי, דּוֹר דּוֹר וּמִנְהִיגִי, וְדָאִי הַפִּיר בֵּהֶם אִם הֵם צְדִיקִים אוֹ רְשָׁעִים אוֹ בִינוּנִיִּים! אָמַר לוֹ, כִּףּ הוּא וְדָאִי, אָבֵל סוּד הַדְּבָר עֲמָק, הַנִּסְתָּרוֹת לֵה' אֱלֹהֵינוּ.

בִּינְתִים אוֹתוֹ הִזְקֵן הָעֲלִיּוֹן הַזֶּדֶמָן אֲלֵיהֶם וְאָמַר לָהֶם, בְּמָה עֲסָקְתֶּם? סָחוּ לוֹ הַמַּעֲשֵׂה. אָמַר לָהֶם, וְדָאִי שְׁתוּרָה נִבְרָאָה אֲלֵפִים שָׁנָה קָדָם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וּבִה הָרָאָה לְאָדָם הֲרֵאשׁוֹן דּוֹר דּוֹר וְדוֹרְשָׁיו וְכוּ', וּבִה הָרָאָה לְאַבְרָהָם אֵף כִּףּ מָה שֶׁכָּתוּב בּוֹ. וּמִשּׁוֹם זֶה וַיִּשְׁמַר מִשְׁמַרְתִּי מִצּוֹתִי חֻקּוֹתַי וְתוֹרָתִי. וּבִה נִמְלֵךְ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבְרָא אֶת הָעוֹלָם.

וַנִּשְׁמָת הַצְדִּיקִים אֲפִלּוּ כִּףּ נִמְלֵךְ בְּהֵן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבְרָא הָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב בְּרֵאשִׁית, וְאִין רֵאשִׁית אֵלָא תוֹרָה, וְאִין רֵאשִׁית אֵלָא נִשְׁמָה. וְהַתּוֹרָה טַפְלָה לְנִשְׁמָה, מִשּׁוֹם שֶׁשַּׁבַּת שְׁקִילָה כְּנָגֵד כָּל הַתּוֹרָה כָּלָה, וּמִחֻלְלִים אוֹתָהּ בְּשִׁבּוּל נִשְׁמָת אָדָם שֶׁלֹּא תֵצֵא מִמֶּנּוּ קָדָם זְמַנּוֹ. וְהַנִּשְׁמָה הַזֶּה הִיא נְבוֹאִית בִּיה נְבָרָא הָעוֹלָם, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלַח אוֹתוֹ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר לְהִגָּן

וְדָרָא לְאַגְנָא עֲלוּי וְלִמְסַבֵּל

לשנה אחת:
כט אלול

תקונים - קמב ע"א

ג' שנים ש"ג:
תקט כח אלול

עליו ולסבל העל שלהם משום
שהיא מעץ החיים, שלא תלוי
ממנה זכות וחובה ולא שכר
ועונש, שהם עץ הדעת טוב ורע.
וכל דור אינו פחות מששים
רבוא, שלטונה של אותה
הנשמה. והראה לאדם, אם הדור
יהיה זכאי, אדם יקום לרשת
נשמה מצד של חסד, ויהיו
צדיקים מצד של חסד, ומטה
להם כלפי חסד, והדור הזה יהיו
בעלי חן וחסד.

ואם לא מתנהגים בדרגתם,
שהוא הממנה על הדור ופרנסיו
שיהיו חסידים, הקדוש ברוך הוא
מעביר מהם את החסד, ומשליט
עליהם הגבורה, מדת הדין, לדון
אותם כפי מעשיהם, ולא כפי
הדרגה והמולד והמזל שלהם.
וסוד הדבר הזה רמוז לנו בהגדות
והדרשות, שבארוה, משלחי רגל
השור והחמור - אלו שני
המשיחים שעתידיים לבא
בדורות הללו. אם הדור הוא חיב,
מתקיים בהם משלחי רגל השור
והחמור.

ועוד למדנו בסוד זה דבר אחר
לסמך לו, בשגם הוא בשר.
ובארנו, בשגם - זה משה, שעתידי
היה לתת תורה בדור המבול,
אלא שהיו רשעים, והקדוש ברוך
הוא גנז אותה לצדיקים. אף כן
היתה מזמנת בת שבע לדוד
מששת ימי בראשית, אלא
שאכלה פגה, ולמדנו שחטאי
האדם גורמים שלא יזכה לטובה
שמזמנת עליו מששת ימי
בראשית.

אף כן, דור טוב, מחלות רעות
שעתידות להיות, יש את מי
שמרחק ממנו עד שמתקן
מעשיו, ומחזיר לו אבדתו. ויש
שקאבד אותו בחטאו ולא חוזר
לו לעולם, וזהו הקאבדה

על דילהון, בגין דאיהי מאילנא דחיי, דלא
תליא מנה זכות וחובה, לא אגרא ולא עונשא,
דאנון עץ הדעת טוב ורע. וכל דור לית הוא
פחות משתין רבוא שלטנותא דהיהיא נשמתא.
ואחזי לאדם אם דרא יהא זכאי, בר נש יקום
למירת נשמתא מסטרא דחסד, ויהון זכאין
מסטרא דחסד, ומטה לון כלפי חסד, ודרא
דא יהון מארי חנא וחסדא.

ואי לא מתנהגין בדרגא דילהון דאיהו ממנא
על דרא ופרנסין דילה דיהון חסידין,
קודשא בריך הוא אעבר מנהון חסד, ושלטי
עליהו גבורה מדת הדין, למידן להו כפום
עובדיהו, ולא כפום דרגא ומולדא ומזלא
דילהון. ורזא דמלה דא קא רמיזא לן בהגדות
והדרשות, דאוקמוה (ישעיה לב כ) משלחי רגל השור
והחמור, אליו תרין משיחין דעתידין למיתי
בהי דרי. אם דרא איהו חיבא אתקנים בהון
משלחי רגל השור והחמור.

ועוד אוליפנא ברזא דא מלה אחרא לסמכא
לגבה (בראשית ו ג) בשגם הוא בשר.
ואוקימנא בשגם דא משה, דעתידיא הוה
למיהב אורייתא בדור המבול. אלא דהו
רשיעיא, וקודשא בריך הוא גניז ליה
לצדיקיא. אוף הכי מזמנא היתה בת שבע
לדוד מששת ימי בראשית, אלא שאכלה פגה,
ואוליפנא דחובין דבר נש, גרמין דלא יזכי
לטובה דמזמנא עלה למהוי מששת ימי
בראשית.

אוף הכי דרא טבא מרעין בישין דעתידין
למהוי. אית למאן דאתרחק מנה, עד
דמתקן עובדיו ואחזר ליה אבדה דילה. ואית
דאביד ליה בחובוי ולא אתחזר ליה לעולם.
והאי איהי אבדה דאתיאשו הפעלים ממנה,

שהתנא'שו הפעלים ממנה, וזה שזכה במציאה קנה אותה, אם הקדים בה את חברו. וזהו שהקדוש ברוך הוא מראה לכל העולם ששת אלפי שנים ואחד חרב, והראה שבכל האלף הראשון שלטונו הקסד.

באלף השני שלטונו גבורה, שדרים בשתי דרגות - גבורים וחסידים, ובאלף השלישי שלטונו להיות דורו אנשי אמת. האלף הרביעי שלטונו נצח, והאלף החמישי שלטונו הוד, והיו עתידים להיות דורותם נביאים.

האלף הששי צדיק יסוד עולם. ואם חס ושלום במקום שדרגתם מחיבת אותם להיות צדיקים והם רשעים, כאלו העבירו עמוד הצדיק יסוד עולם מן העולם, ומחזירים את העולם לתהו ובהו, ושולט עליהם במקום הצדיק סמאל הרשע.

אף כן אם הדורות של נצח והוד הם רשעים במקום נביאי האמת - שולטים נביאי השקר. ואם דור שאמת לא מנהיגים בו באמת - מסתלקת מהם האמת, ושולט עליהם השקר. ואם לדורות הגבורה אין גבורה עומדים בפני - מסתלקת מהם הגבורה ושולט עליהם זר. ואחר ירדף אלף ושנים יניסו רבבה. ואם דור של חסידים לא מתנהגים בחסידות, שולט עליהם גולן שגזול אותם.

וזהו שהראה לאדם כל הדורות והמנהיגים שלהם. אם נכאים הדורות ללכת אחריהם, הקדוש ברוך הוא מתנהג בהם באותה מדרגה טובה. ואם לא - מתנהג איתם לפי מעשיהם, במדרגה רעה. ומשום זה, (איכה ג) מפי עליון לא תצא הרעות והטוב. ובכל דור נותן להם הטוב והרע

ואיהו דזכה במציאה קנה לה, אי אקדים בה לחברה. והאי איהו דקודשא בריך הוא אחזי לכל עלמא, שתא אלפי שנים וחד חרוב. ואחזי דבכל אלף קדמא שולטנותה חסד.

באר"ף תנינא שולטנותה גבורה דרין בתרין דרגין גבורים וחסידים. ואלף תליתא שולטנותה למהוי דרא דילה אנשי אמת. אלף רביעא שולטנותה נצח. ואלף חמישא שולטנותה הוד, והו עתידים למהוי דרין דלהו נביאים.

אר"ף שתיתא צדיק יסוד עולם. ואם חס ושלום באתר דדרגא דילהון מחיב לון למהוי צדיקים ואנון רשעים, כאלו עברין עמוד צדיק יסוד עולם מעלמא, וחזרין עלמא לתהו ובהו, ושליט עליהו באתר דצדיק, סמאל הרשע.

אוף הכי אם דרין דנצח והוד רשיעא באתר דנביאי האמת, שליטין נביאי השקר. ואם דרא דאמת לא מתנהגין ביה באמת, אסתלק מניהו אמת ושלטא עליהו שקר. ואם דרין דגבורה לאו גבורה עומדים בפני, אסתלק מניהו גבורה ושליט נוכראא עליהו, ואחד ירדף אלף ושנים יניסו רבבה. ואם דרא דחסידים לא מתנהגי בחסידות. שליט עליהו גזלן וגזיל לון.

והאי איהו דאחזי לאדם כל דרין ופרנסין דילהון. אם זכין דרין לאתנהגא אפרייהו, קדשא בריך הוא מתנהג בהון בהווא דרגא טבא. ואם לאו מתנהג בהון כפום עובדיהו בדרגא פישא. ובגין דא. (איכה ג לח) מפי עליון לא תצא הרעות והטוב.

ובכל דרא יהיב לון הטוב והרע כפום דרגא דדרא. ורזא דמלה (דברים ל טו) ראה נתתי